

di, Gabriele hi va aportar reflexions originals sobre la tipologia dels alfabetes antics (llatí i grec) i moderns (italià, francès, alfabetes eslaus derivats del llatí). Tot això es va completar amb estudis i reflexions sobre la ideologia relacionada amb l'adopció, l'ús i l'adquisició de sistemes d'escriptura en situacions de planificació lingüística i lexicografia espontània.

Admirador convençut de cada aspecte particular i amb un marcat sentit de l'estima per tot el que pogués semblar paradoxal, Gabriele va anar desenvolupant una actitud cada vegada més cautelosa i perplexa davant les grans sistematitzacions, no perquè no captés la seva força intel·lectual (al contrari!), sinó perquè estava persuadit que el component subjectiu de la recerca és molt més ampli del que normalment es percep i que l'ordre no és més que una manera de llegir el caos. Això el va portar a postures que podríem considerar com a "escepticisme obert": més enllà de les certes aparents de les nocions rebudes, però sense encapritxar-se de propostes antagòniques (sobre les quals, d'altra banda, es va mantenir escrupolosament informat).

De la mateixa manera, va defugir resoltament les caracteritzacions "nacionals" (tema amb el qual els seus estudis es creuaven sovint i sobre el qual no perdia ocasió de debatre). Pressionat per la comparació, va admetre, no obstant això, reconèixer-se en unes certes zones identitàries "a cipolla" ('en forma de ceba'), com ell solia definir-les: en primer lloc, Milà (fins i tot a nivell de districte o, per a ser precisos, de "mandamento", és a dir segons l'antiga Porta de la ciutat), amb tota la seva història moderna i antiga; després, els Alps, entesos en tota la seva extensió en tots els seus vessants (es tracta d'una clau interpretativa que pot resultar reveladora en una mirada de conjunt a les recerques que va dur a terme); a més, Europa, en un sentit molt ampli, des de les tradicions cèltiques (insulars, però també alpines) fins al vast horitzó d'Eslàvia, passant fins i tot (a través de la Rússia asiàtica) pel Pacífic i Mongòlia.

Dins d'aquest marc, va poder expressar (en algunes rares i precioses ocasions) una preferència personal pels entorns muntanyencs (exemplificada per l'altitud "prototípica" de 1.200 m), que, a més de l'omnipresent relació amb els Alps, incloïa per declaració explícita i evident interès Transsilvània, el Caucas i el Tibet. És com si en aquestes zones amb caràcter proverbial de refugi concentrés la preservació del que més l'atreïa, tant lingüísticament com antropològicament.

Si fos admissible una definició neològica formada a partir del grec, podríem qualificar Gabriele d'"oroglot antropòleg" 'estudiós amb mètode antropològic de les llengües de muntanya'. L'encunyació deixaria temps per a la troballa, si Gabriele hagués estat una figura que hagués treballat aïllada i retirada; però, per contra, tenia l'energia i l'amplitud d'horitzons d'un fundador d'escola, per la qual cosa pensem que l'expressió podria arribar a identificar un corrent d'estudis.

Vittorio DELL' AQUILA
Forskningscentrum för Europeisk Flerspråkighet
Guido BORGHI
Università di Genova

LLORENÇ SOLDEVILA I BALART
(1950-2022)

Llorenç Soldevila i Balart (Monistrol de Montserrat, 1950 – Argentona, 2022) va morir sobtadament el 10 de desembre de 2022 mentre treballava al seu estudi. Encara no feia dos mesos que havia conduït les XIV Jornades d'Intercanvi Cultural celebrades a l'Alguer. Aquestes Jornades, que organitzen de fa anys la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'IEC, i la Societat Verdaguier, van mostrar encara un Llorenç Soldevila en plenes facultats, atent a la lo-

gística de la trobada, unes visites per l'Alguer i encontorns servides per una acurada selecció de textos feta per ell llegits al llarg d'aquells dies pel conjunt de la quarantena de persones que sota el seu guiatge, amb la veu de tro que el caracteritzava, vam ser en aquellencontre. D'aquí la sorpresa i la consternació que ha provocat el seu traspàs en els àmbits en què desenvolupava múltiples activitats.

Una pregona vocació docent

El Dr. Soldevila, una de les persones que he conegut amb una vocació docent més ferma i compromesa, va passar per tots els estadis de l'ensenyament. Va cursar primer la carrera de magisteri i va treballar en un centre privat, feina que va compaginar amb la realització de la llicenciatura de Filologia Catalana a la Universitat Autònoma de Barcelona, que va finalitzar el 1975. En aquesta mateixa universitat, i sota la direcció de Joaquim Molas, va doctorar-se el 1993 amb la tesi *La Nova Cançó (1958-1987). Un fenomen cultural modern*, publicada el mateix any amb el títol parcialment canviat: *La Nova Cançó (1958-1987). Balanç d'una acció cultural* (Argentona, L'Aixernador Edicions).

Durant una colla d'anys va exercir a l'ensenyament secundari. De primer, a Terrassa, a l'Institut Investigador Blanxart (1979-1983), després a Calella al Bisbe Sivilla (1983-1984) i finalment a l'Alexandre Satorras de Mataró, on va passar vint anys (1984-2004). Membre de la primera promoció de catedràtics de Llengua i Literatura Catalana d'institut, va fer compatible la docència a secundària amb els cursos de doctorat i l'elaboració de la tesi. Home d'una gran capacitat de treball, en els mateixos anys elaborà llibres per a l'ensenyament, guies literàries i cursos com a associat al Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona a partir del 2003.

Llibres de text i de divulgació literària

En els primers anys d'introducció de la Llengua i la Literatura Catalanes a secundària no es disposava ni de material didàctic (manuals, antologies) ni gairebé de llibres de lectura adequats. Sense un mercat lector, no es reeditaven ni els clàssics catalans ni els autors més o menys contemporanis adients per a un públic adolescent. Joaquim Molas, que va ser qui va elaborar la part de literatura dels programes de batxillerat (Joan Solà va fer els de llengua), no parava de reclamar que s'escriuissin llibres de text. Un grup que havíem estat companys i amics a l'Autònoma vam decidir de posar-nos-hi: Glòria Casals, Manuel Llanas, Llorenç Soldevila i qui signa aquesta necrològica). Hi havia en aquell moment algun manual, però l'orientació que l'equip volia donar, des del punt de vista metodològic, era un altre de més actual. Així van sortir *Solc. Literatura catalana amb textos comentats* (1980), per a 3r de BUP (el sisè llibre amb més exemplars venuts de la història d'Edicions 62) i *Garba. Antologia de textos literaris catalans* (1981), amb propostes de treball. Ambdós llibres van tenir molta difusió. Es va seguir després amb *Nexe. Història de la llengua* (1986) i *Nexe COU. Manual de llengua* (1987), amb Glòria Casals canviada per Núria Cot, que igualment va assolir altes xifres de venda. Els volums sortiren dins una col·lecció creada a l'efecte: Textos per a l'ensenyament. A finals dels 80, Llanas, Casals i Pinyol van deixar aquesta línia i es van dedicar a preparar tesis doctorals. Soldevila també, però sense abandonar el llibre de text i les col·leccions didàctiques.

Calia, també, publicar textos catalans, des d'antologies d'autor i temàtiques, a clàssics modernitzats i autors moderns perquè servissin de lectures complementàries a les classes. Així va néixer, també amb el concurs de Joaquim Molas, la col·lecció El Garbell, dirigida per l'equip del

Solc, que arribà a publicar, entre 1981 i 1995, cinquanta títols.¹ Després de tancar-se la col·lecció, alguns títols foren incorporats a altres sèries de l'editorial. Llorenç Soldevila fou el curador de quatre volums de la col·lecció (Porcel, *Curial e Güelfa*, Bertrana-Carner-Pere Quart, Rois de Corella) i ell mateix construí *Un temps, un país (1888-1939). Antologia de textos memorialístics* (1993).

El Garbell, amb edicions adequades per a la franja de tercer de BUP als primers cursos d'universitat, articulava els volums amb un estudi introductor (encarregat *ad hoc* o aprofitant textos de crítiques o historiadors rellevants), amb notes puntuals, un glossari de termes antics, en desús, d'argot o dialectals, i unes propostes de treball. Es va veure que convenia també una col·lecció d'edicions crítiques i així va néixer Textual, que només va tenir temps de treure cinc títols entre 1989 i 1993. Els canvis en l'orientació dels programes de batxillerat, que a la pràctica exclouïen la història de la literatura (una constant sense justificació del Departament d'Ensenyament/Educació durant més de vint anys) i la introducció de l'ESO van interrompre per sempre tant la col·lecció Textos per a l'ensenyament com El Garbell i Textual.

Cal destacar, encara, la dedicació de Llorenç Soldevila dins una iniciativa, prou reeixida, de presentar la Literatura Catalana dins els productes de quiosc. Així sorgí, en una iniciativa conjunta d'Edicions 62 i Ediciones Orbis, la col·lecció en vuitanta-dos fascicles de la *Història de la literatura catalana*, cada un acompanyat d'un volum d'autor o antològic, apareguts entre 1984 i 1985. Formaven el comitè editorial Francesc Vallverdú, Xavier Fàbregas, Glòria Casals, Manuel Llanas, Llorenç Soldevila i Ramon Pinyol i Torrents. Els fascicles es podien enquadrar en tres volums d'història més un quart on hi havia un comentari de cada un dels vuitanta-dos volums, a càrrec dels curadors corresponents. Soldevila (i Fàbregas, que escriví tots els de teatre) fou qui més fascicles redactà: set i l'edició dels llibres que els acompanyaven. La col·lecció (exclusivament els fascicles) fou recuperada l'any 1989 pel diari *Avui* com a suplement dominical.

En paral·lel, realitzava feines de divulgació literària, des de dirigir la col·lecció Les Eines, de Proa (des de 1999), a crear els premis Ciutat de Terrassa Agustí Bartra (ja amb dinou edicions) o a impulsar la Tardor Literària d'Argentona, ja amb vint-i-dos encontres, per on han passat les principals figures de la literatura catalana actual. Sobresurt entre aquesta munió d'activitats la dedicació de Llorenç Soldevila a les Jornades d'Intercanvi Cultural² que organitzen de fa anys la Societat Catalana de Llengua i Literatura, filial de l'IEC, i la Societat Verdaguer. A l'organització i a preparar la ruta literària que configura la majoria d'activitats, ruta a la qual acompanya sempre un dossier de textos literaris i històrics lligats als indrets visitats. I, encara dins la línia divulgativa, el 2002 publicà *Canigó* de Verdaguer, edició adreçada a un públic escolar i general, amb pròleg, notes i annexos complementaris.

També cal esmentar la prolífica activitat com a articulista en la premsa periòdica. Col·laborà sovint a *Serra d'Or*, *Escola catalana* i *Zerovuittresquaranta*, i més esporàdicament en altres publicacions com *Reduccions*, *Ínsula*, *Revista d'Igualada*, *Quaderns de la Selva* o *Llengua&Literatura*. La seva implicació periodística fou especialment intensa a la revista manresana *Faig*, de la qual fou un dels fundadors, i per a la qual en els anys 80 escriví onze articles.

1. Algunes obres assoliren un nombre de reedicions sorprenent, com ara *L'escanyapobres*, de Narcís Oller, amb vint-i-cinc reimpressions, o l'antologia *Tirant lo Blanc a Constantinoble*, amb vint-i-dos.

2. Veg. *Dotze primeres Jornades d'Intercanvi Cultural (2006-2018)*. A cura de Llorenç Soldevila i M. Àngels Verdaguer. Pròleg de Ramon Pinyol i Torrents. Vic: Universitat de Vic, 2022.

Les rutes literàries. Les antologies

Llorenç Soldevila no va inventar les rutes literàries. Però ho hauria pogut fer i sens dubte és dels que més n'ha fet i promocionat al gènere. Ha conduït rutes arreu dels Països Catalans al llarg de més de quaranta anys, alhora que feia antologies i aproximacions crítiques als autors, en combinació amb les publicacions de rutes. Certament, hi ha moltes rutes centrades en un indret o un autor concrets. Soldevila, tanmateix, no va dedicar-se exclusivament a aquest tipus perquè ambicionava donar-hi un abast més gran, de Països Catalans, que és, de fet, el seu gran projecte, la Geografia Literària, del qual tractarem més avall.

Dins el gènere del que se sol conèixer com a ruta literària, el professor Soldevila va començar ben d'hora i amb un dels autors que sempre seria de referència en el seu treball: *Antologia poètica de Jacint Verdaguer* (1986), ampliada el 1992, i una de nova, *Jacint Verdaguer. Deu rutes literàries* (1994). I, encara, amb Manuel Llanas, *Verdaguer i el Maresme* (2002). D'ampli abast és *El Montseny i les Guillerries. Paisatge, mite i literatura* (1990), de 650 pàgines. Des dels 80 la publicació de rutes és constant: Pla (1988), el Montseny (1994), Miquel Martí i Pol (2004), la Cançó catalana (1959-1984) (1984), Rodoreda (2000) o Porcel (2008). Cal destacar dues de confeigides amb Josep Camps: *El comte Arnau (i el comte Mal). Tres rutes literàries* (1993) i *Amb tinta blava. Literatura catalana de les Balears i les Pitiüses* (2001). L'any del seu traspàs apareixien les seves darreres aportacions al gènere: *Ruta literària d'Argentona*, *Ruta literària per Ripoll* i *Ruta literària d'Olga Xirinacs per Tarragona*.

L'activitat universitària

Un moment o altre Llorenç Soldevila havia d'acabar a la universitat. Ja n'havia fet un tast com a associat a la de Barcelona, però finalment va entrar a la de Vic. Aquesta universitat llavors no tenia departaments transversals i la filologia catalana estava en tres departaments en tres facultats diferents. Va a la Facultat d'Empresa i Comunicació, on fins i tot va fer de director de departament (2008-2011) i degà en funcions el 2009. Van ser uns anys difícils per a la facultat que ell va transitar de manera engrescadora. A poc a poc, va anar traslladant la docència a la Facultat d'Educació, l'espai natural per al seu tarannà.

En aquesta facultat va ser un veritable revulsiu. Fer català a estudiants de carreres com Educació Social o Educació Física, que no entenien perquè havien de fer llengua, va ser tot un repte. I ell va saber motivar els alumnes, que acabaven venerant-lo. Quan calgué, feia sortides pel territori, a vegades en dissabte, combinant, per exemple, la literatura sobre el Comte Arnau (Verdaguer, Maragall) amb anades a coves i avencs. Això no s'havia vist mai. No era fàcil, però es posava els estudiants a la butxaca.

Estar a la universitat comportava dedicació, també, a la recerca. Es va integrar en el Grup Consolidat TEXTLICO, dins el qual va coordinar la línia de Literatura i Territori. En aquest camp, juntament amb membres de la Facultat de Magisteri de la Universitat de València, un equip que liderava i lidera el professor Alexandre Ballester, van coordinar-se per empènyer el futur professorat de primària i secundària a crear rutes literàries com a eina didàctica. Així han sorgit quatre congressos centrats a incentivar la recerca i la innovació en aquest àmbit, el primer a València el 2012, el segon i el tercer a Vic (anys 2014 i 2020) i el quart l'octubre de 2022 altra volta a València. Una mena de colofó d'aquesta línia fou el Seminari de 60 hores sobre la Geografia literària dels Països Catalans impartit a la Universitat de Tübingen el 2011.

Interessat igualment en la literatura del jo, va estar vinculat als sis simposis internacionals organitzats entre 1999 i 2010 per la Universitat d'Alacant sobre literatura autobiogràfica. Ell sempre

hi era present amb aportacions novedoses, ja sigui en format reduït de comunicació o de conferència plenària. Tan sols destacar-ne tres títols: «Autobiografia i memorialística catalana contemporània (1889-2000)», «Maria Aurèlia Capmany: del periodisme a la memòria» (en el 3r, 2003) i «Anna Murià, memòria d'una fidelitat» (en el 4t, 2005).

Com no podia ser d'altra manera, també la recerca sobre Jacint Verdaguer va ocupar una part de la seva tasca investigadora. Una part es troba en els volums de l'*Anuari Verdaguer. Revista d'estudis literaris del segle XIX*, que edita la Societat Verdaguer i la Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya. Hi ha textos que són aportacions als Col·loquis Internacionals Verdaguer i d'altres estudis desvinculats d'aquests esdeveniments. En aquesta àrea cal posar en relleu de manera especial la seva edició crítica d'*Aires del Montseny* (2020), el volum 19 de la col·lecció *Jacint Verdaguer. Obra completa*, una publicació, iniciativa de la Fundació Jacint Verdaguer i la Societat Verdaguer, pensada en quarants-dos toms per editar críticament el conjunt de la producció verdagueriana, destinada a un públic especialitzat i universitari.

A banda de la seva participació en congressos, simposis i jornades, ja sigui aportant textos o formant part dels comitès organitzadors o científics, no es pot deixar d'esmentar la que, d'alguna manera, hem de considerar la seva prehistòria universitària: la seva tesi de llicenciatura, dirigida per Joaquim Molas, *Introducció a l'obra de Jeroni Zanné i Rodríguez*, llegida a la UAB el setembre de 1975, una primerenca recuperació d'aquest escriptor modernista, força oblidat, però de notable interès, de qui el mateix Soldevila compilà una selecció de textos, *Una Cleo i altres narracions*, apareguda el 1978 dins la sèrie Antologia Catalana, que dirigien Molas i Jordi Castellanos.

L'interès per la història local

El Dr. Soldevila se sentí sempre vinculat als entorns en què visqué. Una vinculació que el portà a promoure entitats, iniciatives culturals vàries i estudis locals, sempre amb un marcat perfil catalanista. Fill de Monistrol de Montserrat, fou cofundador de l'associació Art i Esplai, motor de la recuperació cultural i catalanística en aquesta vila a les acaballes del franquisme. Publicà diversos llibres i fulletons sobre la història monistrolenca, dels quals destaca *Un miler d'anys d'història de Monistrol de Montserrat*, en dos volums, una obra d'un miler de pàgines que és la contribució més sòlida sobre el tema.

A Terrassa, on residí mentre feia de catedràtic a l'Institut Investigador Blanxart, ben aviat entrà en contacte amb el món literari. En especial amb Jaume Cabré i Vicenç Villatoro. Però, probablement, la relació que més establí fou amb el matrimoni Agustí Bartra-Anna Murià. En aquesta línia, ja s'ha mencionat més amunt, contribuï de manera important a la creació i desenvolupament dels premis Ciutat de Terrassa Agustí Bartra. De fet, acabà convertint-se en un dels principals estudiosos del poeta, i, en els anys 80, en el curador de diversos volums de l'*Obra completa* de l'autor d'*Ecce homo* que va publicar Edicions 62.

Traslladat a Argentona en aconseguir la plaça de catedràtic a l'Institut Alexandre Satorras de Mataró, ràpidament també es va moure en els ambients culturals del Maresme i de manera especial en els argentonins. Fundà el Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell el 1999, del qual fou president fins a 2009. En el butlletí de l'entitat, *Fulls*, publicà nombrosos articles de divulgació. Ja s'ha mencionat més amunt que en aquesta localitat hi va impulsar la Tardor Literària, avui molt consolidada. Igualment, col·laborà activament amb l'Aixernador Edicions, on publicà diversos llibres (és d'interès especial *Jacint Verdaguer. La formació d'un mite*, 1995), sobretot rutes literàries, i hi dirigí una col·lecció fins que l'editorial va fer fallida.

Un projecte gegantí: la Geografia literària i el portal Endrets

En els darrers anys el professor Llorenç Soldevila ha dedicat el gruix dels seus esforços a la construcció d'un magne projecte: la *Geografia literària*. Els volums que han sortit no porten el complement del nom que és implícit en el títol i que respon al contingut: *dels Països Catalans*. De fet, es pot considerar una derivació de la seva tasca com a constructor de rutes literàries. Sembla que fou el 2004 que començà a perfilar el pla de treball. La primera idea es va anar articulant en un conjunt de dotze volums, el primer dels quals, *Comarques barcelonines*, va aparèixer el 2009. I fins avui *Comarques lleidatanes, l'Alt Pirineu i l'Aran, Comarques tarragonines i Terres de l'Ebre, Comarques gironines, Illes Balears i Pitiüses, País Valencià, Barcelona Nova, Barcelona vella, Barcelona nova i el Barcelonès*. El 2021, com a tancament de la sèrie, donà a la llum *Universos literaris. Vuitanta-cinc semblances*, de 532 pàgines, que va de Ramon Llull a Albert Villaró, passant per tota la història de la literatura catalana. Textos i fotografies que sintetitzen, d'alguna manera, línies, no pas totes, que han configurat i configuren itineraris existents, que han recreat paisatges i que han projectat indrets nous arreu de la geografia dels territoris catalans. En el moment de la seva mort ja havia enllestit el volum corresponent a Andorra (vol. 7) i tenia avançat el que havia d'abraçar les Franges, la Catalunya del Nord i l'Alguer (vol. 11).

Llorenç Soldevila és, segurament, una de les persones que ha llegit més autors catalans, tots els de primera fila fins a molts dels de cinquena. En el seu projecte, inicialment pensat per a autors canònics, el ventall es va obrir a tots els estrats que conformen la nostra literatura, de qualsevol literatura. D'aquí la riquesa d'informació de la *Geografia literària*, que no s'explicaria sense la complicitat de centenars de persones d'arreu del territori amb les quals ha contactat. Ni de la voluntat de l'autor de trobar l'escriptor i el text adequats, el lloc adient, la fotografia feta gairebé sempre expressament. I, per acabar el volum, trobar el finançament, institucional o privat, amb no poca paciència, i insistència. L'esponerosa realitat del conjunt demostra la qualitat humana, investigadora i cívica del Dr. Soldevila.

La *Geografia literària* es complementa amb el portal web *Endrets.cat* (de fet, la versió digital, molt ampliada, de la *Geografia*). Es tracta d'un portal obert que permet cercar i veure les relacions entre autors, textos i espais geogràfics. A la pàgina web s'informa que hi apareixen 1.143 autors, 9.366 textos, corresponents a 4.776 indrets, i gairebé 1.900.000 paraules. A més, s'hi ofereixen sis rutes literàries i enllaços a altres pàgines web relacionades amb geografies literàries. Actualment el web *Endrets.cat* està en procés de migració a una nova plataforma, recolzada per un programari de gestió de continguts més modern i àgil que el de la primera etapa del projecte. Això ha de permetre, alhora, reformular l'aspecte públic del portal que a partir d'ara, entre altres millores, es presentarà segons un sistema adaptatiu de visualització que tant ha d'anar bé per a pantalles d'ordinador com en telèfons mòbils. Aquestes accions de millora formen part d'una nova fase del projecte *Endrets.cat* en què es pretén socialitzar encara més els continguts de la pàgina web creant rutes literàries per a Ajuntaments: Argentona, Balaguer, Ripoll, Viladrau, etc. I obrint els continguts a un sistema col·laboratiu (a l'estil de les xarxes socials) per interactuar amb els usuaris de la plataforma, els quals podran proposar nous autors, textos i llocs, o bé informar de correccions dels continguts publicats. Llorenç Soldevila ha estat treballant fins a última hora amb l'equip de seguiment i manteniment del portal, que, com s'ha dit, està en procés de reformulació.

Cloenda

La tasca feta pel professor Llorenç Soldevila ha estat monumental, sobretot en l'aspecte quantitatiu, però també en el qualitatiu, de manera especial en l'obra didàctica. Tot, fet sempre al servei

de Catalunya i de la cultura. Segurament, si no hagués portat una vida d'activista cívic i cultural tan intensa, hauria deixat encara més obra. Però, en tot cas, ha deixat molts deixebles i moltes iniciatives obertes, una herència fecunda que perdurarà en el futur.

Ramon PINYOL I TORRENTS
Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya
Institut d'Estudis Catalans

VICENT SALVADOR LIERN
(1951-2023)

La ciutat literària de Vicent Salvador

La ciutat literària del ciutadà lingüista, literat, professor i poeta valencià Vicent Salvador Liern (Paterna (L'Horta), 1 de gener del 1951-València (L'Horta), 24 de gener del 2023), familiar per via materna del saineter de la Renaixença Rafael Maria Liern, es pot contextualitzar amb les seues pàgines del volum *La lingüística en España. 24 autobiografias* (2014), entre els mestres i apassionats racionals de l'Anàlisi del Discurs, i totes les companyies metodològiques i temàtiques dels llenguatges humans. I es vincula *more litterario* amb el seu vitalisme, expressat en entrevistes dels darrers anys: «Vaig estar fa poc amb Harold Bloom, després que vingués a Barcelona a recollir el Premi Catalunya, passejant-lo per València i sopant amb més gent i ens recordava el seu pessimisme sobre la capacitat de fer llegir els estudiants i el seu avorriment cap als mitjans tecnològics de distracció que impedeixen la lectura. Jo no compartisc aquest pessimisme» (*Escola Catalana*, 393, 2002). Així ha estat, fins als darrers anys d'implicació en la lingüística aplicada a la ciència i el camp mèdic i de la salut, amb el plaer de l'estudi i la pràctica del sonet, el romanç o el poema en prosa, vingués de l'amic Estellés, o abans, de Garcilaso, Góngora o Quevedo — perquè la seua inicial formació procedia de les aules de la Universitat de Barcelona, el Meridà intel·lectual, l'Atenes dels universitaris valencians, per les classes del savi que li dirigí la tesina sobre Góngora: José Manuel Blecua (en la primavera del 1972). *Ab initio*, per tant, la literatura sostingué després i sempre el seu aprenentatge i el seu mestratge científic, dialogant, après també del savi Sebastià Serrano, des de la tesi doctoral, *Programa d'investigació per a l'elaboració d'una teoria del poema*, fonament d'*El gest poètic. Cap a una teoria del poema* (1984, Premi València d'assaig), un dels llibres decisius de la teoria literària valenciana i catalana contemporànies, i sobretot, a propòsit de la metàfora i la ironia; i amb qui sempre participà col·legiadament: per exemple, en el breu i intens promptuari *De la literatura com a signe* (1988, amb Àlex Broch, i Josep Maria Llompart).

La contribució biogràfica i científica de les obres de Vicent Salvador es fonamenta en la vivència del Mediterrani vitalista i conversacional dels debats a les aules o a les tertúlies de la València nocturna, arran també de la celebració dels Premis Octubre, o de qualsevol ciutat del món on hi hagués un congrés de Lingüística o ressonés el País Valencià: no altrament de la tertúlia com a màxima expressió social, s'explica la seua supervivència, compartida amb Jaume Pérez Montaner, a l'explosió de la bomba d'una matinada del 1994 a Sueca (la Ribera Baixa), a la casa de Joan Fuster. I es projectà en la participació institucional en tots els àmbits de la galàxia Gutenberg i de la galàxia McLuhan. Per no oblidar, la permanent acció institucional que pot representar la seua contribució, convé esmentar la reunió de filòlegs de llengua espanyola i catalana, organitzada a Segòvia (1994), per la Generalitat de Catalunya i l'Institut Cervantes —com a paral·lel dels encontres d'escriptors de les llengües d'Espanya—, coordinada per José Manuel Blecua, José Anto-